

СОЦІАЛЬНИЙ ЗАХИСТ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ПОТРЕБАМИ – ГАРАНТІЇ СУСПІЛЬСТВА ТА ДЕРЖАВИ

Корчовий М.М., к.ю.н., доцент, професор кафедри оперативного-розшукової діяльності НАВС

Корчова Г.Л., к.п.н., доцент, начальник сектора організації наукової діяльності ІКВС

Захист прав дитини – один з головних показників ефективності суспільства і держави.

Держава бере під свою охорону кожную дитину-сироту і дитину, позбавлену батьківського піклування. Малолітньою вважається дитина до досягнення нею чотирнадцяти років. Неповнолітньою вважається дитина у віці від чотирнадцяти до вісімнадцяти років.

Україна – одна з багатьох держав, які ратифікували Конвенцію ООН про права дитини. Цим міжнародним документом встановлюється один з найголовніших принципів діяльності державних органів щодо дітей – «найкращий захист інтересів дитини». За будь-яких умов і будь-яке рішення має розглядатися і прийматися з дотриманням цього принципу.

Узяв на себе зобов'язання з перетворення на соціально орієнтовану державу, Україна спрямувала свої дії на підвищення рівня добробуту населення, приділяючи увагу його вразливим групам.

Нині в Україні проживають понад вісім мільйонів дітей, що становить 18% усього населення країни. З них 167 100 хлопчиків і дівчаток з особливими потребами, 91700 дітей-сиріт та малюків, позбавлених батьківського піклування.

Сьогодні найбільш вразливі є сім'ї з дітьми, які опинилися у складних життєвих обставинах. Насамперед сім'ї, де батьки з певних причин (через хворобу, інвалідність, малозабезпеченість, безробіття тощо) не можуть забезпечити належне утримання та догляд за дитиною. Це – сім'ї з дітьми, де члени сім'ї є особами з особливими потребами; сім'ї з дітьми, де батьки є трудовими мігрантами; сім'ї з дітьми, де батьки ухиляються від виконання батьківських обов'язків; сім'ї, в яких дитина або декілька дітей відібрані за рішенням суду від батьків без позбавлення їх батьківських прав. До групи ризику також можуть потрапити сім'ї опікунів чи піклувальників, прийомні сім'ї, дитячі будинки сімейного типу, сім'ї, в яких тимчасово влаштовані діти, які залишилися без піклування батьків або осіб, що їх замінюють. Відсутність належної превентивної соціальної роботи з такими сім'ями призводить до втрати виховного потенціалу сім'ї, позбавляє дитину можливості виховувати в родині.

Щороку близько 8 тисяч дітей залишаються без батьківського піклування, зокрема через складні життєві обставини, безвідповідальне ставлення батьків до виконання своїх обов'язків, вживання батьками алкоголю, наркотичних засобів, а також через жорстке поводження з дитиною. Такі діти отримують статус державних і вже держава несе відповідальність за їхню подальшу долю.

Для 70% дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, забезпечується право на сімейне виховання шляхом використання сімейних форм виховання: усиновлення, опіка, піклування, прийомна сім'я, дитячий будинок сімейного типу.

За чинним законодавством процедура усиновлення урегульована Сімейним кодексом України (СКУ) та постановою Кабінету Міністрів України (КМУ) «Про затвердження порядку провадження діяльності з усиновлення та здійснення нагляду за дотриманням прав усиновлених дітей» від 08.10.2008 р. № 905.

Так, протягом останніх двох років кількість посиротілих хлопчиків і дівчаток у столиці зменшилася майже на 6 %: з 2533 у 2010 році до 2389 дітей у 2013 році. Показник забезпечення посиротілих дітей сімейними формами в Києві (87%) вищий, ніж середній в Україні (80%). При постійному зменшенні дітей, які можуть бути усиновлені, у столиці щороку усиновляють понад 130 посиротілих дітей та підлітків. Крім того, протягом останніх років у Києві

національне усиновлення значно переважає над міждержавним. Так, протягом дев'яти місяців 2012 року українські сім'ї усиновили 1445 дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, іноземці - 588 дітей.

Усиновленням є прийняття усиновлювачем у свою сім'ю особи на правах дочки чи сина, що здійснене на підставі рішення суду, крім випадку, передбаченого статтею 282 цього Кодексу.

Опіка, піклування встановлюється над дітьми-сиротами і дітьми, позбавленими батьківського піклування.

Опіка встановлюється над дитиною, яка не досягла чотирнадцяти років, а піклування - над дитиною у віці від чотирнадцяти до вісімнадцяти років. Опіка, піклування над дитиною встановлюється органом опіки та піклування, а також судом у випадках, передбачених Цивільним кодексом України.

Прийомна сім'я - сім'я, яка добровільно взяла на виховання та спільне проживання від одного до чотирьох дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування (Положення про прийомну сім'ю постановою КМУ від 26.04.2002 № 565).

Дитячий будинок сімейного типу - окрема сім'я, що створюється за бажанням подружжя або окремої особи, яка не перебуває у шлюбі, для забезпечення сімейним вихованням та спільного проживання не менш як п'яти дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування. Загальна їх кількість у дитячому будинку сімейного типу не повинна перевищувати 10-ти, враховуючи рідних дітей (Положення про дитячий будинок сімейного типу, постановою КМУ від 26.04.2002 № 564).

Під опікою, в прийомних сім'ях, дитячих будинках сімейного типу за станом на 1 липня 2012 року виховується 77,2 відсотка дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування. Ці результати були позитивно оцінені Комітетом ООН з прав дитини.

Водночас актуальним залишається питання щодо поліпшення ефективності діяльності центральних і місцевих органів виконавчої влади, органів опіки та піклування, спрямованої на профілактику соціального сирітства, розроблення комплексних соціальних послуг для дітей, позбавлених батьківського піклування, та сімей з дітьми, які опинилися в складних життєвих обставинах, упровадження нових технологій соціальної роботи з такими дітьми та сім'ями.

Спеціальними закладами для дітей з особливими потребами є будинок дитини в якому перебувають діти віком від кількох тижнів до 6 років, а також будинок - інтернат у якому перебувають діти віком від 6 до 18 років. У цих закладах із дітьми працюють психіатри, логопеди, дефектологи, невропатологи, психологи. Діють кабінети масажу, арт-терапії, зал ЛФК, сенсорні кімнати та ін.

Отже, унаслідок розвитку сімейних форм виховання в державі значно зменшиться кількість дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, влаштованих у заклади для таких дітей, що є гарантією забезпечення соціального захисту.

ЗАХИСТ ПРАВ ВИГОДОНАБУВАЧІВ ПРИ СПАДКУВАННІ ПРАВА НА ОДЕРЖАННЯ СТРАХОВИХ ВИПЛАТ (СТРАХОВОГО ВІДШКОДУВАННЯ)

Пилипенко С.А., к.ю.н., доцент, професор кафедри цивільного права і процесу НАВС

Правове регулювання спадкування права на одержання страхових виплат (страхового відшкодування) закріплене у ст. 1229 ЦК України. Відповідно до ч.1 ст. 1229 ЦК України страхові виплати спадкуються на загальних підставах. Тобто право вимоги до страховика щодо виплати суми страхового відшкодування, яке не встиг реалізувати спадкодавець, включається до складу спадщини і переходить до спадкоємців за правилами ЦК України. З метою реалізації цього права спадкоємцям страхувальника доцільно оформити свідоцтво про право на спадщину, яке видається нотаріусом на загальних підставах.